

KÜLÖNFÉLÉK

EGYHAZJAVÍTÁS ÉS HITJAVÍTÁS. Ezt a két szót igen gyakran felváltva használják a közforgalomban, s értik rajta általában a reformációt. Pedig ez a két szó nem ugyanazon gondolatot fejez ki, s történelmileg sem ugyanazon eseményt jelenti. A Luther, Zvingli és Kálvin reformációja nem nevezhető hitjavításnak, mert bár egyénileg a hit kérdésében mindhármuknak voltak kifogásaik a szentháromság dogmája ellen, amiért az áriánizmus és szaballianizmus „vádját“ is kihívták maguk ellen, végeredményben szigorúan megtartották a katolikus dogma ősi formáját, mint üdvözítő hitet. Ők megelégedtek az egyház külső visszaéléseinek a megszüntetésével s így valóban egyházjavító munkát végeztek. A hitjavítók azok voltak, akik nem elégedtek meg a külső szimptomák gyógyításával, hanem az egyházi élet gyökeréig hatolva, magát az istenség fogalmát tisztították meg a zsinati végzésektől s állították helyre az evangéliumi egy Istenben való hitet. Ezek a hitjavítók voltak az unitárius reformátorok.

NOVEMBER 15. Dávid Ferenc halálának 363-ik évfordulóját a folyó évben is hálás kegyelettel ünnepelték meg egyházunk széles rétegeiben. Nem is szabad, hogy egyházunkban legyen egyetlen ember is, aki ne ismerné e nap jelentőségét; mert a Dávid Ferenc neve nem csupán emlék, hanem lobogó, melyre az élet, a munka, a haladás örök eszményei vannak felírva. Kolozsvárt a templomi istentiszteleten, valamint az ifjúság által rendezett ünnepélyen Utó Lajos sz.-keresztúri lelkes lelkes és tartalmas szónoklatokban méltatta e nap jelentőségét.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR. Az ősi székely erőnek és akaratnak megtestesülését jelenti ez a név. Nem a harcok tüzeiben, hanem a kultúra szolgálatában emelkedett a magyar hősök első sorába. Egy szent cél szolgálatára szentelte életét:

keresni a távolkeleten az ősmagyarok nyomait. E cél szolgálatában emberfeletti küzdelmek és nélkülözések között megtett 12 ezer kilométer vándorutat, s megtanult 17 nyelvet s irodalmi munkálkodásával bevilágított Tibet rejtelmes titkaiba. Mint katonát a harcúterén, úgy érte utól őt is a halál távol hazájától, melynek szeretete hevítette keblét. De sirja zarándok-hely lett, melyet a kegyelet érzelmeivel keres fel minden magyar és európai utazó. Egy kis falut és egy székelly nevet európai hírnévre emelt. A folyó évben, halála 100 éves fordulója alkalmából a kultúra hőseit méltán megillető kegyelettel áldoztak emlékének a hazai és külföldi kultúrintézmények.

A BOLSEVIZMUS JUBILÁL. Októberben múlt 25 éve, hogy a vörös forradalom győzedelmeskedett, s szennyes hullámaival előntötte az oroszok által lakott nagy területeket, sőt rövid időre Magyarországon is kísérletezett. A magyar józan belátás hamar lehetetlenné tette ezt a materialista alapon álló istent s a kereszténységet kigúnyoló áramlatot. Azonban az orosz tömegeket terrorisztikus fegyvereivel annyira hatalmába kerítette, hogy ma, 25 év múlva is hordozza bilincseit egy jobb sorsra érdemes nagy nép. Ezt az alkalmat használták fel a szovjet rideg lelkű vezetői, hogy jubileumi ünnepséget rendezzenek egy véres háború közepette. Az ünnepségen megjelentek üdvözlő és szerencsét kívánó üdvözléseikkel az angolok és amerikaiak is, akik magukat a kereszténység vezető szellemeinek tartják. Bizonyára nem a bolsevizmusért való rajongásukban küldötték el jó kívánságaikat, hanem a saját hatalmi és üzleti érdekeiket kívánták szolgálni a kétes értékű üdvözléssel. Hogy Sztalin sem vette komolyan a barátságnak ezt a megnyilatkozását, azt bizonyítja az a kesernyés ízű hang, amely ünnepi beszédén végig vonul, amely nem annyira a jubileumi örömnél a hangja, mint inkább vádbeszéd a hűtlen barátok ellen. Így a jubileumok szokásos hangja, mintha halotti gyászindulóvá változott volna.

A DÁVID FERENC EGYLET ELŐADÁS SOROZATA. A Dávid Ferenc Egylet a folyó évben is megtartotta előadás-sorozatát Kolozsvárt a kollégium dísztermében november 16, 23, 30 és december 7-én. Az idei előadások tárgyuknál és az előadók személyiségénél fogva sok újat és érdekest hoztak

a közönség elé. Igy előadást tartott: dr. Szathmári Lajos szórványügyi kormánybiztos. „Az északerdélyi magyarok nyomában“ címen. Dr. Veress Gábor egyet. tanár, az Ibusz alelnöke, „Közlekedési politika a háború után“ címen. Dr. László Gyula egyet.m tanár, „A honfoglaló magyarság művészete Erdélyben“ címen. Kozma Ferenc vkb. százados „Korszerű katonai kiképzés“ címen. Előadásokon kívül imák, szavaltatok, megnyitó és bezáró beszédek, élénkitették az előadásokat.

ZILAHY LAJOS ADOMÁNYA. Az emlékezetes Budapest-elleni szovjet repülőtémadás alkalmával Zilahy Lajos írónak budai villája is súlyosan megrongálódott. Ez a körülmény arra ösztönözte az író, hogy régi tervét beváltsa: a villát és minden vagyonát a Magyar Államnak ajánlotta fel, azal a kikötéssel, hogy az ilymódon rendelkezésreálló tekintélyes összegből u. n. — „Kitünőek Iskoláját“ létesítsen a villa helyén. Zilahy Lajos az iskolára vonatkozó elgondolásait több alkalommal ismertette a rádióban, napilapokban, sőt legutóbb egy külön kiáltványban is. Ezek szerint az iskola egy széleslátókörű, művelt magyar vezetőréteget akar kinevelni, melynek tagjait a tehetséges és arra alkalmas magyar ifjúságból válogatnák össze.

Zilahy Lajos a megújuló magyar élet egyik központi gondolatává tette ennek az iskolának a létesítését s legutóbbi kiáltványában a magánéletének drámáját is feltárta, mint egy támogatva vele a gondolat őszinte indítékait és annak fontosságát.

A sajtóban és közvéleményben élénk visszhangra talált Zilahy adományára. Akadtak olyanok, akik mély együttérzéssel fordultak az író személye felé, s egyben nagy lelkesedéssel fogadták az iskola gondolatát. Egyesek viszont, kifogásolták az író személyes múltját s az iskolára vonatkozólag is módosításokat javasoltak. Zilahy adományából lassanként „Zilahy-ügy“ lett és a sajtóban még mindig pró és kontra visszhangzik fölötte a felkavart közvélemény.

Mi, természetesen nem bocsájtkozunk vitába, s nem állunk egyik párt mellé sem. A magunk részéről örömmel üdvözlünk minden olyan magyar törekvést, mely az igazi magyar tehetségek kibontakozását előmozdítja; de szeretnők hinni és remélni, hogy ez a kibontakozás nem egy elkülönített

osztály-rezsim támogatását célozza, hanem a korszellemtől átvilágított egész magyar élet népi megújulását. S.

FEJEDELMI HAMVAKAT TEMETETT KOLOZSVÁR. Az önálló erdélyi fejedelemségre emlékeztető díszes temetést rendezett az erdélyi ref. egyházkerület november 23-án tartott közgyűlése alkalmából. Ezen a napon szállították az I. és II. Apafi, Erdély két utolsó fejedelmének és hitveseiknek földi maradványait ideiglenes pihenőjükről, a magyarutcai ref. templomból a farkasutcai ősi templomba. A fejedelmi hamvakat 1908-ban fedezte fel Szádeczky Lajos egyetemi tanár, Almakeréken, az ottani evangélikus templom sírboltjában, ahonnan 1909-ben hozták Kolozsvárra, mivel a farkasutcai templom akkor éppen restaurálás alatt állott, nem teljesülhetett a fejedelmi végső akarat s így kaptak ideiglenes szállást a magyarutcai ref. templomban. Most végre megtalálták óhajtott nyugalóhelyüket. A díszes temetésen nem csupán Kolozsvár vett részt, hanem képviselve volt az egész ország s így valóságos nemzeti díszmenetté nőtte ki magát. A katonaság különböző alakulatai mellett képviseltette magát a Kormányzó Ur Ófőméltósága, a felső és alsó ház, az előbbit Józán Miklós unitárius püspök képviselte. Ezen kívül a város, a vármegye, a különböző testületek, intézmények és a tanuló ifjúság nagy serege haladt az ünnepélyes menetben. Örökre feledhetetlen élményt jelentett azok számára, akik benne részt vettek vagy csak látták is a hullámzó menetet.

KÁDÁR JÓZSEF EMLÉKEZETE. Az Erdélyi Múzeum Egyesület fennállása 70-ik évfordulója alkalmából a f. évi okt. 18-ik és következő napjain Dézsen tartotta meg a hazatérés után első vándorgyűlését. Ez alkalommal felkeresték a néhány évvel ezelőtt elhunyt jeles történettudós Kádár József sírját az ottani temetőben, ahol Kelemen Lajos főigazgató meleghangú emlékbeszédben méltatta a kiváló historikus érdemeit, aki az Unitárius Irodalmi Társaságnak tiszteletbeli tagja volt, s folyóiratunkban is jelent meg néhány értékes dolgozata.

A MAGYAR KULTURÁLIS EGYESÜLETEK KÖZGYŰLÉSE. A Magyar Kulturális Egyesületek Szövetsége október 24-én Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében közgyűlést tartott, melyen 44 város 73 kulturális egyesülete jelent meg az ország különböző részeiből. Az Unitárius Irodalmi Társaságot a közgyűlésen Józán Miklós püspök, a Társaság tiszteletbeli elnöke képviselte.

A KOLOZSVÁRI SZINJÁTSZÁS 150 ÉVES. Amikor ezelőtt 150 évvel Kótsi Patkó János a kolozsvári Rhédey-palota nagytermében egy bohózat előadása közben kimondotta az első magyar szót, maga sem gondolhatott arra, hogy ebből a

szerény kezdetből egy áldásos kultur-folyam indul meg, mely nemzeti közművelődésnek hathatós tényezőjévé válik, s őt az egyszerű „komédiást” úgy fogják emlegetni, mint nemzeti apostolt, s szobor fogja hirdetni nevét és emlékét Thalia díszes templomában. Pedig valóban úgy lett. Kolozsvár közönsége november 15-én kegyeletes ünnepek között ülte meg a magyar színjátszás 150 éves évfordulóját, amely alkalommal leleplezték az E. Kovács Gyula szobra mellett a Kótsi Patkóét is. A lezajlott másfélszáz év alatt a kolozsvári színház Budapest előiskolája lett s Erdélyben a nemzeti nyelvnek és szellemnek állandó ébresztője és fejlesztője volt. Ezért ünnepezték a közönség a színházzal együtt az évforduló alkalmából. A különböző egyházak az istentisztelettel kapcsolatosan méltatták a nap emlékét. Az unitárius templomban Józán Miklós püspök fejtette ki a színház és színészet nemzeti hivatását. Este a színházban a „Bánk bán” előadása fejezte be az ünnepet.

A MAGYAR KULTURÁLIS EGYESÜLETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE Józán Miklós püspököt, mint az Unitárius Irodalmi Társaság tb. elnökét és dr. Ferenczy Gézát, mint az Unitárius Irodalmi Társaság elnökét a Szövetség alelnökeivé választotta. Amidőn ezt örömmel közöljük, egyben a magyar kultúra mindkét áldozatkész rajongóját jól megérdemelt kitüntetésük alkalmából a legmelegebben üdvözljük.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS. Az Unitárius Irodalmi Társaság a következő pályázatokat hirdeti:

1. *Józán Miklós* püspök úr adományából 50, azaz ötven pengő pályadíjat tűz ki *Péterfi Dénes* életrajzának megírására.
2. *Dr. Ferenczy Géza* elnök úr adományából 100, azaz száz pengő pályadíjat tűz ki *dr. Költő Gábor* életrajzának megírására.
3. *Dr. Ferenczy Géza* elnök úr adományából 100, azaz száz pengő pályadíjat tűz ki *dr. Tóth György* életrajzának megírására.

A jutalmat nyert dolgozatok a „Keresztény Magvető”-ben fognak megjelenni.

A pályamunkák beadásának határideje 1943. október 30. A pályamunkák jelíges levéllel ellátva, olvasható írásban P. Szentmártoni Kálmán főtítkárhoz adandók be. (Kolozsvár, unitárius kollégium.)

Szerkesztésért felel: **Vári Albert.**

Felelős kiadó: **P. Szentmártoni Kálmán.**

Lengyel Albert nyomdája, Kolozsvárt, Bólyai-u. 7. sz., Tel.: 11-58.

Felelős vezető: **Lengyel Albert.**

